Dros ddysgwyr, dros Gymru
For learners, for Wales

Adroddiad ar

Ysgol T. Llew Jones

Brynhoffnant
Ceredigion
SA44 6AE

Dyddiad yr arolygiad: Medi 2026

gan

Estyn, Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg

a Hyfforddiant yng Nghymru

Ynglŷn ag Ysgol T. Llew Jones

Enw'r darparwr	Ysgol T. Llew Jones
Awdurdod lleol	Cyngor Sir Ceredigion
Iaith y darparwr	Cymraeg
Categori ysgol yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg	Cyfrwng Cymraeg yn unig
Math o ysgol	Cynradd
Cymeriad crefyddol	
Nifer y disgyblion ar y gofrestr	156
Disgyblion o oedran ysgol statudol	111
Nifer yn y dosbarthiadau meithrin	26
Canran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd (Canran genedlaethol y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd yn y sector Cynradd yw 21.7%)	10.60%
Canran y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol (a) (Canran genedlaethol y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol yn y sector Cynradd yw 9.2%)	7.20%
Canran y disgyblion sy'n siarad Cymraeg ar yr aelwyd	41.40%
Canran y disgyblion sy'n siarad Saesneg fel iaith ychwanegol	*
Partner arweiniol ar gyfer Addysg gychwynnol athrawon	Nac ydy

Dyddiad penodi'r pennaeth	01/09/2026
Dyddiad yr arolygiad blaenorol gan Estyn (os yw'n berthnasol)	20/01/2020
Dyddiad dechrau'r arolygiad	21/09/2026

Daw'r data hwn o ddata diweddaraf y Cyfrifiad Ysgol Blynyddol ar Lefel Disgyblion. Efallai byddant ychydig yn wahanol i'r hyn a arsylwyd yn ystod yr arolygiad.

Mae gwybodaeth ychwanegol ar gael o wefan Llywodraeth Cymru, Fy Ysgol Leol: Fy Ysgol Leol (gov.wales)

a. Mae'r term 'anghenion dysgu ychwanegol' yn cael ei ddefnyddio i ddisgrifio disgyblion sydd ar gofrestr AAA/ADY yr ysgol

Crynodeb

Mae arweinyddiaeth effeithiol y pennaeth, ynghyd â chefnogaeth staff cydwybodol, yn meithrin lles, gofal a chymorth disgyblion yn hynod effeithiol. Maent yn adnabod disgyblion yn dda ac mae ymdeimlad cartrefol a chynhwysol yn annog disgyblion i arddel agweddau cadarnhaol at eu dysgu. Mae gan arweinwyr ddealltwriaeth dda o gryfderau'r ysgol a'r meysydd i'w gwella. Mae'r ysgol wedi blaenoriaethu hyrwyddo mwynhad disgyblion at ddarllen yn ddiweddar gan gynnwys sefydlu llyfrgell newydd sydd wedi ysbrydoli brwdfrydedd disgyblion i ddarllen.

Un o gryfderau nodedig yr ysgol yw'r perthnasoedd cadarn a chefnogol rhwng staff a disgyblion. Mae'n meddu ar ddealltwriaeth dda o anghenion emosiynol a dysgu disgyblion. Mae'r disgyblion yn cydweithio'n dda, yn cefnogi ei gilydd ac yn wynebu heriau gyda hyder.

Mae staff yn darparu cwricwlwm eang a diddorol sy'n darparu cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion. Mae syniadau'r disgyblion am beth yr hoffent ei ddysgu yn cael eu cynnwys wrth gynllunio gweithgareddau. Er enghraifft, maent wedi cynllunio gwaith ar Gawr Bica ac astudio dolffiniaid Cei Newydd. O ganlyniad, mae'r disgyblion yn datblygu eu gwybodaeth am yr ardal leol, Cymru a'u cynefin, ac yn teimlo'n rhan o'r gymuned. Mae gweithgareddau ymarferol ar draws y meysydd dysgu yn cyfoethogi dealltwriaeth disgyblion o'r themâu yn dda ac yn cefnogi'r rhan fwyaf i wneud cynnydd cadarn ar draws llawer o fedrau.

Mae cyfleoedd achlysurol i ddatblygu annibyniaeth a medrau datrys problemau disgyblion. Er enghraifft, mae'r disgyblion ieuengaf yn datblygu eu medrau datrys problemau yn yr ardaloedd dysgu awyr agored, tra bod y disgyblion hynaf yn cynnal ymholiad gwyddonol i darganfod y ffordd orau o lanhau dŵr afon. Er hyn, nid yw'r cyfleoedd i ddatblygu annibyniaeth disgyblion yn ddigon cyson ar draws yr ysgol ac mae tueddiad i athrawon or-arwain y dysgu, ar adegau.

Yn ystod sesiynau dysgu, mae llawer o staff yn defnyddio holi pwrpasol ac yn cynnig adborth llafar effeithiol i gefnogi dysgu disgyblion. Yn yr arferion cryfaf, mae staff yn ymateb i sylwadau disgyblion ac yn addasu'r profiadau dysgu'n fwriadus. Fodd bynnag, prin yw'r cyfleoedd i ddisgyblion ymateb i adborth staff i wella eu gwaith.

Mae gan staff berthnasoedd cadarnhaol â rhieni, gan gynnwys rhieni disgyblion sydd ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY). O ganlyniad, mae'r rhan fwyaf yn gwneud cynnydd cryf yn ystod eu cyfnod yn yr ysgol.

Argymhellion

Rydym wedi gwneud dau argymhelliad i helpu'r ysgol barhau i wella

A1 Darparu cyfleoedd pwrpasol i ddisgyblion ymateb i adborth a gwella eu gwaith.

A2 Sicrhau cyfleoedd cyson i ddisgyblion ddatblygu eu medrau dysgu annibynnol yn llwyddiannus

Beth sy'n digwydd nesaf

Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r argymhellion o'r arolygiad.

Prif werthusiad

Mae arweinyddiaeth gadarn y pennaeth yn gosod cyfeiriad strategol clir i ddatblygiad yr ysgol ac yn creu diwylliant sy'n hyrwyddo gwelliant parhaus. Mae arweinwyr yn arddel eu gweledigaeth yn glir i ddatblygu disgyblion lle mae 'Llwybr, Llwyddiant, Lles a Llawenydd' yn greiddiol i gymuned yr ysgol. Maent yn darparu amgylchedd diogel a chefnogol sy'n hyrwyddo lles disgyblion yn effeithiol. Mae arweinwyr yn sicrhau bod lles staff yn ganolog i'w gwaith dyddiol, ac yn sicrhau bod ystyriaeth gref yn cael ei rhoi i'w baich gwaith.

Mae gan y pennaeth ddisgwyliadau uchel o'i hun, y staff a'r disgyblion ac mae ethos gofalgar, gweithgar a Chymreig yn treiddio trwy holl weithgareddau'r ysgol. Mae staff yn cydweithio'n effeithiol ac mae eu brwdfrydedd at eu gwaith yn gosod esiampl gadarnhaol i ddisgyblion. Mae staff yn adnabod disgyblion yn dda ac mae ganddynt ddealltwriaeth drylwyr o'u hanghenion emosiynol a dysgu.

Mae staff yn darparu cwricwlwm ysgogol sy'n cwmpasu'r meysydd dysgu a phrofiad yn dda. Maent yn cynnwys syniadau'r disgyblion am yr hyn yr hoffent ei ddysgu yn fwriadus wrth gynllunio gweithgareddau dysgu sy'n ennyn diddordeb y disgyblion. Mae'r profiadau'n cynnwys cynllunio Cawr Bica ac astudio dolffiniaid ardal Cei Newydd sydd, yn eu tro, yn datblygu ymdeimlad disgyblion o gynefin yn llwyddiannus.

Mae staff yn darparu cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion ddatblygu a chymhwyso eu medrau ar draws y cwricwlwm. Mae ystod o weithgareddau ysgogol yn adeiladu ar fedrau dysgu blaenorol disgyblion yn effeithiol.

Mae'r ddarpariaeth yn sicrhau bod y disgyblion ieuengaf yn datblygu eu gallu i siarad Cymraeg yn fuan. Mae hyn yn cael effaith gadarnhaol ar falchder disgyblion o'r iaith a'u

treftadaeth. O oedran cynnar, mae medrau darllen Cymraeg llawer o ddisgyblion yn datblygu'n gadarn. Mae medrau llawer ohonynt yn parhau i ddatblygu wrth iddynt symud i fyny'r ysgol. Mae llawer yn darllen yn rhugl gan ddangos dealltwriaeth briodol o'r testun wrth iddynt gyrraedd brig yr ysgol. Mae cyfleoedd bwriadus i ddatblygu medrau ysgrifennu disgyblion yn ystod sesiynau dysgu. O ganlyniad, mae llawer o'r disgyblion hynaf yn ysgrifennu darnau estynedig yn hyderus.

Mae staff yn darparu cyfleoedd addas i ddisgyblion ddatblygu eu medrau mathemateg. Mae'r rhan fwyaf yn datblygu eu medrau rhifedd yn effeithiol ar draws y cwricwlwm ac yn eu cymhwyso'n hyderus mewn ystod o gyd-destunau.

Mae medrau digidol y rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu'n llwyddiannus. Maent yn defnyddio'r medrau hyn yn bwrpasol i gefnogi eu dysgu ar draws y meysydd dysgu a phrofiad. Mae'r disgyblion ieuengaf yn hyderus wrth gyfarwyddo tegan rhaglenadwy i symud ar hyd llwybr penodol. Ar frig yr ysgol, mae athrawon yn addysgu medrau modelu a thrin data yn effeithiol. Mae'r disgyblion yn cymhwyso'u dealltwriaeth o daenlenni a chronfeydd data yn fwriadus wrth ymateb i heriau cyfoethog sy'n cynnwys cynllunio ardal chwarae newydd a threfnu gwyliau i wledydd amrywiol gan reoli cyllideb yn fedrus.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu medrau corfforol gyda hyder a hyfedredd cynyddol. Mae'r disgyblion hynaf yn cymhwyso eu medrau drwy gymryd rhan mewn chwaraeon tîm fel pêl-rwyd a sesiynau ymarfer corff sy'n cynnwys nofio.

Mae disgyblion yn datblygu medrau creadigol yn effeithiol o oedran ifanc. Mae cyfleoedd bwriadus iddynt arbrofi yn yr ardaloedd dysgu wrth iddynt arlunio, perfformio a chanu. Mae'r disgyblion hynaf yn efelychu arlunwyr lleol trwy ddarlunio golygfeydd o ardaloedd glan môr cyfagos a phortreadu golygfa o hanes Merched Beca yn fedrus.

Mae cyfleoedd achlysurol i ddisgyblion ddatblygu eu medrau dysgu annibynnol yn fwriadus yn yr ardaloedd dysgu. Enghreifftiau da o hyn yw'r disgyblion ieuengaf yn datblygu medrau datrys problemau yn yr ardaloedd dysgu tu allan a'r disgyblion hynaf yn cynnal ymholiad gwyddonol i ddarganfod yr hidlydd gorau i lanhau dŵr afon. Er hyn, nid yw'r cyfleoedd hyn yn ddigon cyson ar draws yr ysgol ac mae tueddiad i athrawon or-arwain y dysgu, ar adegau.

Yn ystod sesiynau dysgu, mae llawer o staff yn holi disgyblion a chynnig adborth llafar defnyddiol sy'n hybu cynnydd disgyblion yn bwrpasol. Yn yr arferion gorau, maent yn ymateb i sylwadau disgyblion ac yn addasu'r ddarpariaeth yn fwriadus. Fodd bynnag, prin yw'r cyfleoedd i ddisgyblion ystyried adborth staff a gwella eu gwaith ysgrifenedig.

Mae staff yn diwallu anghenion lles a dysgu'r disgyblion yn fwriadus o fewn yr ethos cynhwysol sy'n greiddiol i'r ddarpariaeth. Mae staff yn adnabod disgyblion yn drwyadl ac yn darparu gweithgareddau pwrpasol sy'n cefnogi'r rhan fwyaf o ddisgyblion, gan

gynnwys y rhai ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY), i wneud cynnydd cadarn. Mae angerdd staff at y gwaith i gefnogi'r disgyblion hyn yn amlwg ac yn nodwedd gref.

Mae staff yn cefnogi disgyblion i ddatblygu eu hymwybyddiaeth ysbrydol a moesol yn dda. Er enghraifft, mae staff yn darparu cyfleoedd cyfoethog i'r disgyblion fyfyrio ar faterion moesegol pwysig, gan gynnwys dangos caredigrwydd a pharchu hawliau.

Mae llawer o ddisgyblion yn datblygu medrau personol a chymdeithasol cyfoethog drwy fod yn aelodau o amryw bwyllgorau yn yr ysgol sy'n meithrin eu medrau cydweithio a dangos empathi at eraill. Mae bron bob disgybl yn cymryd rhan mewn gweithgareddau iechyd a lles bwriadus ac maent yn deall pwrpas cadw'n iach a'r effaith y mae hyn yn ei chael ar y corff a'r meddwl.

Mae gan arweinwyr a staff ddealltwriaeth gadarn o gryfderau'r ysgol a'r meysydd i'w datblygu. Mae ethos parhaus o fyfyrio ar, a gwerthuso, agweddau o waith yr ysgol. Mae'r pennaeth a'r athrawon yn gwneud defnydd effeithiol o dystiolaeth uniongyrchol ar ansawdd yr addysgu a'r cwricwlwm i fonitro cynnydd disgyblion. Mae arweinwyr yn gwneud defnydd addas o ganfyddiadau hunanwerthuso i bennu blaenoriaethau pwrpasol ar gyfer gwella'r ddarpariaeth a chodi safonau.

Mae staff yn mynd i'r afael â blaenoriaethau cenedlaethol a lleol yn ddiwyd. Mae'r ysgol wedi blaenoriaethu hyrwyddo mwynhad disgyblion at ddarllen yn ddiweddar, gan gynnwys sefydlu llyfrgell newydd. Mae hyn wedi helpu i sicrhau bod proffil darllen wedi codi ar draws yr ysgol.

Mae'r llywodraethwyr yn gefnogol i waith yr ysgol. Maent yn adnabod yr ysgol a'r gymuned y mae'n ei wasanaethu yn dda. Mae aelodau'r corff llywodraethol, ynghyd ag aelodau o'r gymuned, yn ymweld yn rheolaidd â'r ysgol i rannu eu profiadau a'u harbenigeddau ynglŷn â gyrfaoedd a'r byd gwaith. Mae hyn, yn ei dro, yn codi dyheadau disgyblion o lwybrau gyrfa sydd ar agor iddynt yn llwyddiannus.

Mae arweinwyr wedi creu diwylliant cadarnhaol i ddarparu cyfleoedd dysgu proffesiynol bwriadus i'r holl staff. Mae'r pennaeth yn cefnogi athrawon i ddatblygu eu medrau arwain, gan gynnwys mynychu hyfforddiant arweinyddiaeth ac ymchwil. Mae'r gwaith hwn yn dwysáu dealltwriaeth staff o flaenoriaethau gwella'r ysgol.

Mae gan yr ysgol berthynas gadarn â rhieni. Mae rhieni'n teimlo eu bod yn gallu sgwrsio ag unrhyw aelod o staff i drafod lles ac addysg eu plant. Maent yn falch bod eu plant yn mynychu'r ysgol hapus hon yng nghalon ei chymuned.

Gwybodaeth ychwanegol

Nid yw trefniadau’r ysgol ar gyfer diogelu disgyblion yn peri pryder.

Nid yw trefniadau'r ysgol ar gyfer rheoli’r safle yn rhoi unrhyw achos i bryderu.

Mae gan yr ysgol drefniadau priodol ar gyfer hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach.

Mae arweinwyr a llywodraethwyr yn rheoli cyllid yr ysgol yn briodol, gan gynnwys defnyddio'r grant datblygu disgyblion.

Sail dystiolaeth yr adroddiad

Cyn yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn dadansoddi deilliannau o'r holiadur i rieni/gofalwyr a'r holiadur i ddisgyblion, ac yn ystyried barn athrawon, staff a'r corff llywodraethol / aelodau'r pwyllgor rheoli trwy eu hymatebion i'w holiadur

Yn ystod yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn cynnal cyfarfod â rhieni/gofalwyr i glywed eu barn am yr ysgol a'i heffeithiolrwydd
- yn cyfarfod â'r pennaeth, y llywodraethwyr, uwch arweinwyr ac arweinwyr canol ac athrawon unigol i werthuso effaith gwaith yr ysgol
- yn cyfarfod â disgyblion i drafod eu gwaith, gwrando arnynt yn darllen a chael eu barn am agweddau amrywiol ar eu hysgol
- yn cyfarfod â grwpiau o ddisgyblion mewn rolau arwain, fel cynrychiolwyr y cyngor ysgol a'r pwyllgor eco
- yn ymweld â sampl eang o ddosbarthiadau, gan gynnwys grwpiau cymorth dysgu a'r ganolfan adnoddau arbenigol (lle y bo'n briodol), ac yn ymgymryd ag amrywiaeth o deithiau dysgu i arsylwi disgyblion yn dysgu ac i weld staff yn addysgu mewn amrywiaeth o leoliadau, gan gynnwys ystafelloedd dosbarth, grwpiau cymorth (lle y bo'n briodol), ac mewn ardaloedd awyr agored
- yn ymweld â'r ganolfan adnoddau arbenigol yn yr ysgol i weld dysgu'r disgyblion (lle y bo'n briodol)
- yn arsylwi ac yn siarad â disgyblion amser cinio ac amser egwyl, ac mewn sampl o glybiau ar ôl ysgol
- yn mynychu gwasanaethau ac addoli dyddiol ar y cyd
- yn edrych yn fanwl ar brosesau hunanwerthuso'r ysgol
- yn ystyried cynllun gwella'r ysgol ac yn edrych ar dystiolaeth i ddangos pa mor dda roedd yr ysgol wedi bwrw ymlaen â gwelliannau a gynlluniwyd
- yn craffu ar amrywiaeth o ddogfennau'r ysgol, gan gynnwys gwybodaeth am asesu a chynnydd disgyblion, cofnodion cyfarfodydd staff a'r corff llywodraethol, gwybodaeth am les disgyblion, gan gynnwys diogelu disgyblion, a chofnodion hyfforddiant a datblygiad proffesiynol staff

Ar ôl yr arolygiad ar y safle a chyn cyhoeddi'r adroddiad, fe wnaeth Estyn:

- adolygu canfyddiadau'r arolygiad ochr yn ochr â'r dystiolaeth ategol gan y tîm arolygu er mwyn dilysu, safoni a sicrhau ansawdd yr arolygiad

Atodiad 1: Niferoedd – symiau a chyfrannau

Mae'r adroddiad yn cyfeirio at wahanol symiau a chyfrannau, e.e. *'y rhan fwyaf o ddisgyblion…'* neu *'ychydig iawn o ddisgyblion…'*. Rydym yn defnyddio'r termau hyn i ddisgrifio symiau a chyfrannau fel yr amlinellir yn y tabl isod:

bron pob un =	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf =	90% neu fwy
llawer =	70% neu fwy
mwyafrif =	dros 60%
hanner =	50%
tua hanner =	yn agos at 50%
lleiafrif =	islaw 40%
ychydig =	islaw 20%
ychydig iawn =	llai na 10%

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael gan yr ysgol ac ar wefan Estyn (www.estyn.llyw.cymru)

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 28 Deddf Addysg 2005.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau
Estyn
Llys Angor, Heol Keen
Caerdydd
CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan: www.estyn.llyw.cymru

Cyfieithwyd y ddogfen hon gan Trosol (Cymraeg i Saesneg).

Hawlfraint y Goron 2026: Gellir ailddefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl: (a) mewn unrhyw fformat neu gyfrwng; a (b) gellir ei gyfieithu gan neu ar ran darparwr addysg a/neu hyfforddiant y mae'r adroddiad hwn yn ymwneud ag ef i unrhyw iaith, ar yr amod y caiff ei ailddefnyddio ac/neu ei gyfieithu'n gywir ym mhob achos ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Ym mhob achos, rhaid cydnabod y deunydd (gan gynnwys unrhyw gyfieithiad) fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 23/11/2026